

Liška, zajíc a kohout (m, n)

(Vyprávěná národní pohádka ilustrovaná malovanými plošnými loutkami. Pro loutkové provedení upravil Vladimír Leština.)

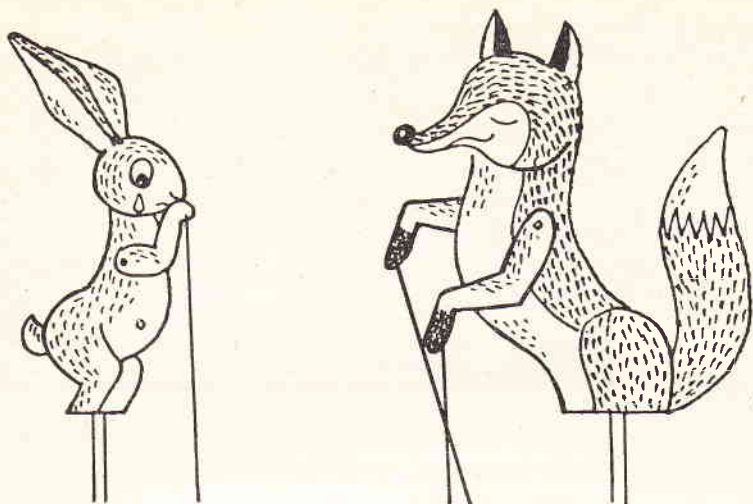
Plošné loutky: Liška, zajíc, pes, medvěd, kohout s kosou.

Vyprávěč.

Scéna: Zajíčkův domeček z kůry (otvírací okno a dveře).

Vyprávěč: Žili jednou jedna liška a zajíček. Liška měla chaloupku ze studeného ledu, kdežto zajíček bydlil ve starém dutém pařezu, vystlaném teplým listím. Když nastalo jaro (*vyhoupne se sluníčko*) a vysvitlo sluníčko (*ledová chaloupka roztaje a zmizí, liška zůstává na místě chaloupky*), lišce ledová chaloupka roztála a byla z ní jen mokrá louže. Ale zajíčkův teplý pelíšek zůstal. Liška neměla kde bydlet. Přemýšlela, co udělat (*pohyb packou*), a tu ji napadlo, požádat zajíčka (*přiblíží se k jeho chaloupce*), aby jí dovolil ohrát se v teplé chaloupce.

Liška (prosebně): Zajíčku, přítelíčku, otevři mi svou světličku, pusť mě ohrát na chvíličku!

Vyprávěč: Zajíček-dobráček (*otevře se okénko, zajíc vyhlédne*) otevřel okénko, a když viděl, jak liška tolik, tolik prosí, ustrnul se nad ní (*otevrou se vrátka, liška vejde dovnitř*), uvolnil závoru vrátek své chaloupky a pustil lišku dovnitř, aby se ohřála. Liška se tam ale uvelebila a chudáčka zajíčka (*vystřčí zajíčka ven, zajíček hupká přes scénu a pacičkou si otírá očka*) z jeho vlastní chaloupky vyhnala. Jde zajíček cestou a

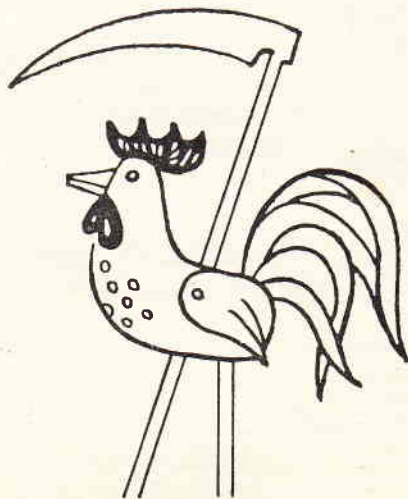
hořce pláče a proti němu hupky, hop (*objeví se pes*) jeho přítel pes vesele skáče (*pohybuje tlapkou*).

Pes: Haf, haf, haf, proč pláčeš, zajíčku?

Zajíček: Jak bych neplakal! Měl jsem pěknou chaloupku, dřevěnou, a liška ledovou. Prosila mě liška, abych ji k sobě pustil, aby se ohřála, a pak mě, zajíčka-ubozáčka, vyhnala.

- Pes: (mávně packou): Neplač, zajičku, já ji z tvé chaloupky vyženu.
- Zajiček: I nevyženeš!
- Pes: Vyženu, uvidíš! (Běží k chaloupce.)
- Haf, haf, haf, už tu jsem, běž, zlá liško, honem ven!
- Liška: (volá z chaloupky tlumeným hlasem): Jen seskočím, jen vyskočím, já vám dám, na kousky vás roztrhám! (Pes se poleká a uteče. Zajiček tu zůstane sám, otočí se, hupká přes scénu, otírá si očka packou, pláče a jde cestou dále. Tu se proti němu valí medvěd.)
- Medvěd: Proč pláčeš, zajičku?
- Zajiček: Jak bych neplakal. Měl jsem pěknou chaloupku, dřevěnou a liška ledovou. Prosila mě liška, abych ji k sobě pustil, aby se ohřála, a pak mě, zajička-ubožáčka, vyhnala.
- Medvěd: Neplač, zajičku (utěšoval ho). Já ji z tvé chaloupky vyženu.
- Zajiček: Pes ji vyháněl, a nevyhnal, ani ty ji nevyženeš.
- Medvěd: I vyženu, uvidíš!

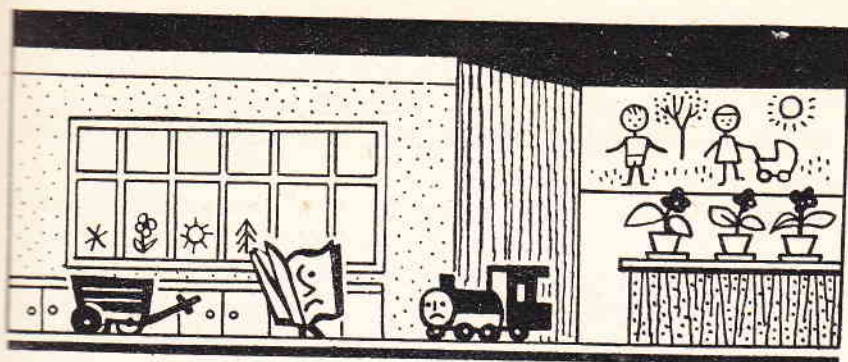
- Medvěd: Brum, brum, brum, už tu jsem, běž zlá liško, honem ven!
- Liška (*volá z chaloupky tlumeným hlasem*): Jen seskočím, jen vyskočím, já vám dám, na kousky vás roztrhám! (*Medvěd se poleká a uteče. Zajíček pláče, jde cestou dále, až potká kohouta s kosou na rameni.*)
- Kohout: Proč pláčeš, zajíčku?
- Zajíček: Jak bych neplakal! Měl jsem pěknou chaloupku, dřevěnou, a liška ledovou. Prosila mě liška, abych ji k sobě pustil, aby se ohřála, a pak mě, zajíčka-ubozáčka, vyhnala.
- Kohout (*mávně křídlem*): Neplač, zajíčku, já ji z tvé chaloupky vyženu.
- Zajíček: Pes ji vyháněl, a nevyhnal, medvěd ji vyháněl, a nevyhnal, jak ty bys ji mohl vyhnat?
- Kohout: I vyženu, uvidíš!
(*Zajíček se otočí a přihopká s kohoutem k chaloupce, u chaloupky zavolá kohout do okna*):
- Kohout: Kykyryký, nesu kosu na rameni, cožpak liška uvnitř není? Běž, zlá liško, rychle ven! Jak se ohlédnu, hlavu ti useknu!
- Liška (*tlumeným hlasem*): Počkej, počkej, už se oblékám!
- Kohout (*napřahá kosu do okénka*): Kykyryký, běž, liško, z chaloupky, nesu kosu na rameni, rozsekám tě v okamžení!
- Liška (*ustrášená*): Vždyť už jdu, už si oblékám kožich!
- Kohout (*do třetice volá, energický pohyb kosou*): Rychle, liško, rychle ven, nesu kosu na rameni, rozsekám tě v okamžení! (*Liška vyběhne a utíká pryč.*)
- Vyprávěč: Kohout s kosou ji zahnal a nastěhoval se k šťastnému zajíčkovi. Od té doby žijí spolu a dobře se jim vede. — Nakonec vám zazpívají svou písničku:
- Kohout a Zajíček: Kdo druhému ubližuje, toho nemá nikdo rád, ale ten, kdo pomáhá mu, to je dobrý kamarád. Lstivou lišku zahnali jsme, máme zase vlastní byt.

Budeme tu pěkně spolu, spokojeně, šťastně žít!
(*Zpívá se na nápěv „Pec nám spadla“.*)

Režijní poznámky:

Plošných malovaných loutek můžeme použít nejen k jevištnímu provedení těch nejdrobnějších textů, jako jsou písničky, básničky, říkánky apod., ale i k provedení celé pohádky. Jednou takovou vhodnou národní pohádkou je Liška, zajíc a kohout. Její jednoduchá, prostá fabule, srozumitelná i těm nejmenším, výstižně podepřená přiléhavým textem, nás přímo vede k ilustrování právě těmi nejjednoduššími loutkami, loutkami vystřiženými z papíru. Tito prostí herci nemusí být a nejsou tak výrazově chudí, jak by se snad někomu zdálo. Mají mnoho půvabů, kterými prosazují svou oprávněnou existenci. Právě na vyprávěné pohádce Liška, zajíc a kohout oceníme jejich názornou a živou ilustrační schopnost.

Těžiště účinnosti těchto loutek je ve výtvarné složce. Provedeme je jednoduše jak v oryse, tak v barevném zpracování plochy. Pohyblivými uděláme ony části, které se na scéně nějak uplatňují. V tomto případě to budou přední packy zvířátek a křídlo kohouta. Spojujeme je, jak již známo, kovovými cvočky nebo provázkem s uzlíky. Pohybová táhla jsou buď z průhledného materiálu (celuloid, plexisklo), nebo i z lepenky, slabé dřevěné lištičky neb z drátu. Naspodu loutky necháváme ještě část lepenky, přimalované shodně s prostředím, aby se nám loutky při větším zdvihnutí nevznášely. Loutky jsou řešeny většinou z profilu, a to buď jednostranně, nebo ty, které se na scéně otáčejí, též oboustranně (zajíček, kohout). Zajíček má na každé straně své plochy jiný výraz. Když jde do světa, je smutný, pláče a má pod okem slzičku. Když se otočí, má výraz veselý. Všemi zvířátky nebudeme pohybovat stejným způsobem. Zajíček bude hopkat, liška se připlíží, pes přiskáče, medvěd se zešíroka přivalí apod. Tím podtrhneme charakteristiku zvířátek. Při otevření okénka vyhlíží z chaloupky zajíček. Může být na chaloupce v ploše okénka přímo namalován. Odklopíme-li okenici, objeví se namalovaná hlava zajíčka. Ledový domeček roztaje a zmizí ze scény prostým ponořením. Na jednom konci je šroubkem, kolem něhož se otáčí, upevněn k zadní vodorovné lati. Druhý konec je podepřen. Jakmile vysouváme sluníčko, ponořujeme podepřený konec této kulisy, až diváků úplně zmizí. Loutky nosíme v prostoru jeviště nebo je stavíme, mají-li stojánky, na níže upevněné pomocné prkénko. Pohádku mohou hrát jen 2–3 osoby.

ZDENKA BŮMOVÁ

Rozbité hračky (m)

Maňasci: Učitelka, chlapec, holčička, dědeček.

Oživlé věci: Rozbitá lokomotiva, starý vozík, roztrhaná kniha, moucha.

Scéna: I. dějství: Mateřská škola po odchodu dětí.

II. dějství: V lese.

I.

Učitelka: Všechny děti už odešly, jen Mařenka a Pepík tu ještě jsou a uklízejí v šatně. Musím za nimi jít, aby také uklidili hračky ve třídě. Jsou to velmi hodné a pořádné děti. Mám je velmi ráda. Ve všem mi pomáhají. *(Odchází.)* Pepíčku, Mařenko, pojďte ještě uklidit hračky ve třídě! *(Učitelka odchází a na scénu přicházejí děti.)*

Mařenka: Vidiš, Pepíčku, tady jsme zapoměly ještě uklidit některé hračky.

Pepík: Tak honem, Mařenko, já ti pomohu. Tvoje maminka už je asi tady.

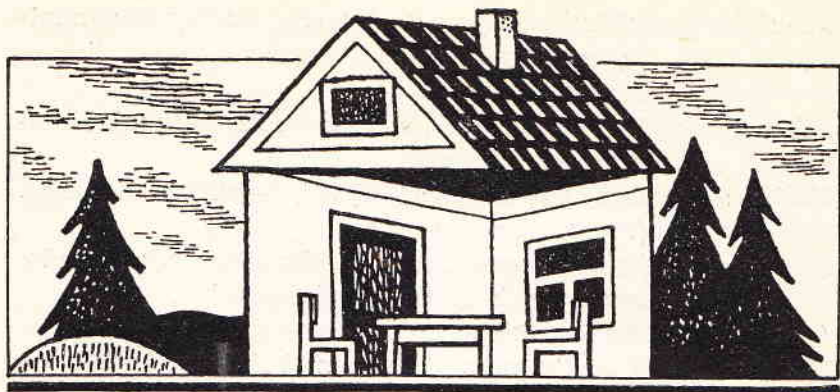
Mařenka: Pospěšme si, aby dlouho nečekala. *(Uklízejí hračky, odnášejí je za scénu.)*

- Hlas učitelky: Pepíčku, Mařenko, jsou tu vaše maminky, pojdte se oblékat. (*Pepíček s Mařenkou odcházejí. Na scéně prázdná. Po chvíli je slyšet lokomotivu, která vjíždí na scénu. Mluví hlubokým a pomalým hlasem.*)
- Lokomotiva: ŠŠŠ, kach, kach, takhle mě děti zřídily, takhle vypadám, kola mi chybějí, páky nemám. Ach, jak je mi smutno! Byla jsem dříve taková hezká, červeně natřená a jak teď vypadám! (*Plačtivě.*) Ty děti, ty děti, jak špatně s námi zacházejí!
- Stará kniha (*přichází tak, že ji držíme za dolejšek pod scénou a pohybujeme ji tak, aby bylo vidět potrhané listy. Vzdychá*): A jak já vypadám, celá ušpiněná, listy potrhané, stydím se postavit do knihovničky vedle ostatních knih.
- Lokomotiva: A kdo to udělal tobě, kniho?
- Kniha (*smutně*): Děti, lokomotivo, děti, tak jako tobě. To všechno děti. (*Přijíždí starý vozík o třech kolech a vrazí nemilosrdně do staré knihy, až se zapotácí.*) To jsem se polekala. Kdo je to, kdo to do mne strká, co se stalo?
- Starý vozík: Odpusť mi, kniho, já za to nemohu. Chtěl jsem také jít mezi vás, ale nemohu ani jezdit, jak jsem rozbitý. Vždyť mám jen tři kola, a proto jezdím na stranu.
- Kniha: Já se na tebe nehněvám, já jsem se jenom velmi polekala.
- Lokomotiva: Ka-ch, kach, kach, co se ti stalo, můj malý vozíčku? Tys asi nedával pozor a spadl jsi se stolu, ne?
- Vozíček: Nespádl jsem, pozorný jsem, ale děti se mnou špatně zacházejí. Pavel, místo aby ve mně vozil stavebnice a kostky, sedl si na mne. Celý jsem zapraskal a už to bylo.
- Hračky (*stoje bezradně vedle sebe a naříkají*): Ach ty děti, ach ty ošklivé děti.

- Moucha (*přiletí připojená na jemném drátku*): Nenaříkejte, milí braši, já vám poradím. (*Mluví tichým hlasem a opět odletí.*)
- Lokomotiva: Kach, kach, kach, co to bylo, někdo tu mluvil te-
nounkým hláskem?
- Vozíček: Tíše, pst, abychom slyšeli, nepřichází-li někdo.
(*Přiletí znovu moucha.*)
- Moucha (*mluví jemným a účastným hláskem*): Nebuďte
smutné, milé hračky, já vám poradím.
- Lokomotiva: Porad', muško, porad'!
- Moucha: V lesíčku za městem, kam já létávám, bydlí starý
dědeček a ten tak pěkně spravuje hračky. Já si
vždycky někam sednu a dívám se na něho.
- Kniha: Odved' nás k němu, muško, snad nás také spraví.
- Vozíček: Moje ulomené kolečko je zahozené za ústředním
topením. Snad by mi dědeček přidělal nové.
- Moucha: Přidělá, uvidíš, on je tak hodný a všechno tak
pěkně umí. Připravte se, já vás tam dovedu. Vy-
jdeme ještě teď večer a do rána tam dojdeme.
- Lokomotiva: Š, Š, Š, já jedu velmi pomalu, když jsem rozbitá.
(*Odejdou.*)

II.

- Mařenka (*bloudí po lesíku*): Už mě bolí nohy. Co jsem se
jen nachodila po lese a naše hračky nemohu na-
jít. (*Obrátí se k dětem.*) Docela se nám ze školy
ztratily tři hračky. Snad je některé dítě odneslo
a pohodilo. Byly už staré, a přece by se nám po
nich stýskalo. Tady je pěkná chaloupka. Půjdu
do ní a zeptám se, zdali neviděli hračky z naší ma-
teřské školy. (*Vejde do chaloupky, kde dědeček
opravuje hračky.*)
- Mařenka (*nesměle vstupuje*): Dobrý den!
- Dědeček (*pomalu zvedá hlavu od práce*): Dobrý den! Co-
pak si přeješ, dívenko?

Mařenka (v rozpacích): Dědečku, já, já, hledám hračky z naší mateřské školy.

Dědeček: Jsou u mne dívenko a rád bych ti je dal, až je spravím. Ale nebudou chtít mezi ty zlé děti, které s nimi tak špatně zacházely.

Mařenka: Ale dědečku, jak se sem ty hračky dostaly?

Dědeček: Přišly samy a prosily mě, abych je spravil.

Mařenka: Dědečku, prosím vás, dejte nám je zpět. Já je odnesu do školy; nám se po nich stýská. (*Hračky vzdychnou.*)

Vozík: Ach, to bude kolečko zase polámané!

Kniha: A mé listy roztrhané a umazané.

Lokomotiva: Bojím se, že budu zase rozbitá.

Dědeček: Vidiš, bojí se k vám jít, protože jste s nimi tak špatně zacházely.

Mařenka: Dědečku, my už nebudeme takové zlé a budeme s hračkami pěkně zacházet.

Dědeček: To slibuješ ty, ale co ostatní děti? Ne, ne, já vám je nedám. Takovým dětem nepatří.

Mařenka (*hlasitě, odhodlaně a přesvědčivě*): Dědečku, prosím vás, dejte nám je zpět! Já řeknu všem dětem, aby byly hodné a s hračkami lépe zachá-

zely. Opravdu, dědečku, uvidíte, že už je nikdy nebudeme rozbíjet.

Dědeček: Tak dobře dívenko! Opravím je a pak si je vezmi zpět. Řekni ale všem dětem, aby hračky nerozbíjely.

Mařenka: Sláva, dostaneme zase naši milou lokomotivu, knížku i vozíček. (*Odchází.*) Na shledanou, děti!

Režijní poznámky:

Mouchu vyrobíme z vaty a z černého krepového papíru, křídla z celofánu. Na rozbité hračky přitlučeme ze strany dřívka, abychom je mohli vodit po jevišti.

FRANTIŠEK KÁRNÍK

Chytrý králíček ⁽ⁿ⁾

Maňásci: Králíček, králíčková matka, medvěd.

Rekvizity: Prut.

Scéna: V lese u potoka.

Králík (*volá do strany*): Mami, mami! Mohl bych do lesa? Napást se a trošičku se proskočit.

Máma (*hlas za scénou*): Pustím tě, ale dlouho tam nebuď a daleko nechod! K potoku se přistěhoval medvěd. Je veliký a zlý. Nikoho nepustí. Každého sní. I tebe by snědl. Víš, že bych pro tebe plakala!

Králík: Jen se neboj, mami! Už jsem veliký a mám dost síly. A pak dovedu i dobře utíkat. Běhám jako vítr. Dupnu si a už letím. Medvěd by mě nedohonil!

Máma: Nu, jdi si tedy, ale dávej opravdu na všechno pozor!

Králík: Dám pozor. Na shledanou, maminko! (*Odběhne.*)

Medvěd (*z druhé strany*): Medvědi? Ne, medvědi nejsou tak hloupí, jak si králíci myslí! Já například: Proč bych já běhal a honil lesní králíky? Nač bych se namáhal? Tuhle si stoupnu za strom, králík se přijde k potoku napít a já ho přepadnu. Ho, to je přece tak lehké! Na

- to jsem přišel já! Vlézt za strom — tak. Přikrčit se — tak. A teď dávat pozor. Už může nějaký králík přijít!
- Králík (*přihopkuje*): Kuk! (*Dívá se vlevo, pak vpravo.*) Nikoho tu nevidím. (*Panáčkuje.*) Ani tady nic neslyším. Nikdo tu není.
- Medvěd: Ještě ho nechám, je daleko!
- Králík: Teď jako by byl někdo něco zašeptal. (*Poslouchá.*) Nic. Asi jen vítr v listí zašustil. Á, jetýlek, krásný jetýlek! Utrhnu si ho a sním. Je křehounký a dobrý. (*Odvrátí se a dělá, jako by jedl. Jetel se spustí dolů.*) A už jsem se najedl. Ještě se napiji, tady z potůčku. (*Blíží se k medvědovi, obrací se k němu zády.*)
- Medvěd (*tíše*): Teď bych na něj mohl vybafnout. Ale ne, ještě je dost daleko.
- Králík: Co to? Jako bych byl slyšel něčí hlas! (*Panáčkuje.*) Ne, ne, nic není slyšet. To asi vítr ve větvích zašuměl. (*Skáče blíž ke stromu, za kterým je schován medvěd.*) Napiji se. (*Pije.*) Dobrá voda, čistá.
- Medvěd (*obejde strom a vybafne na králíčka*): Bhúf!
- Králík: Me-medvěd! Co teď?
- Medvěd: Už tě mám!
- Králík: Ne, ještě nemáte!
- Medvěd: Už mi neutečeš. Medvědi nejsou hloupí. Například já: stoupl jsem si tu za strom a počkal jsem si tu na tebe. Bhúf!
- Králík: Nekřičte a nestrašte mě, já se vás nebojím.
- Medvěd: Ty že se mě nebojíš, takový mrňavý králík? Bhúf!
- Králík: Proč bych se bál? Já mám síly víc než vy. Vy bručíte, já zas dovedu hvízdát, a silněji než vy.
- Medvěd: Chacha, hvízdni tedy, ať se přesvědčím.
- Králík: Když já hvízdnu, je to, jako když šavlí píchne. Radši se obraťte, nebo vám to vypíchne oko!
- Medvěd: Tak to zkus, já se obrátím. (*Obrátí se a přikrčí se.*)
- Králík (*sebere se země prut*): Pozor tedy, budu počítat do tří: Ráz, dva, švih! (*Sekne medvěda.*)
- Medvěd (*řve*): Jeje, bhúf, to je bolest! Až jsem na zem upadl!

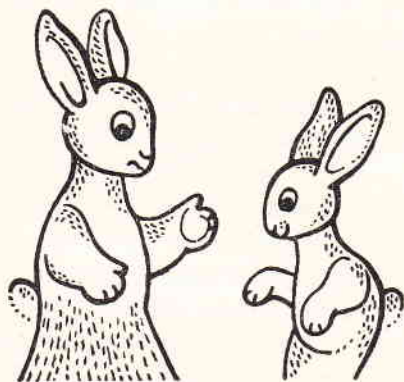
Už nechci, abys hvízdal podruhé. Podruhé by mě to zabilo. Nechám tě a raději poběžím do lesa! Bhůf, to je bolest, bhůf, už sem nikdy nepůjdu. (*Uteče.*)

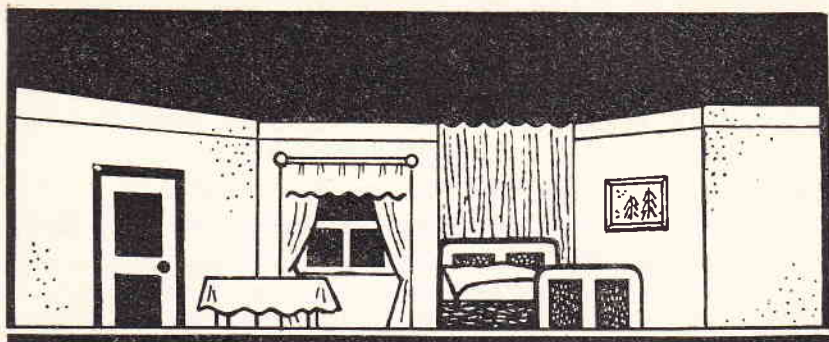
Králík: Tak tak, že si mě neodnes!! Copak by říkala moje maminka?

Máma (*vstoupí*): Že jsi neměl k tomu potoku chodit! Co se tu stalo? Slyšela jsem tu medvěda bručet. Běžela jsem honem sem. Neublížil ti?

Králík: Neublížil, ale mohlo se mi vést zle, protože jsem nebyl dost opatrný. Ale postrašil jsem ho a už se sem jistě nevrátí. Můžeme se tady klidně pást!

Máma: Ale pozor budeme dávat i potom. Dávej vždycky pozor, králíčku! Třeba by to podruhé takhle dobře nedopadlo!

KAREL MAŠEK

Nemyta ^(m,n)

Maňásci: Nemyta (chlapec, který se nerad myl), maminka, královna Špína.

Vyprávěčka.

Rekvizity: Kniha, umyvadlo, ručník, mýdlo.

Scéna: Pokoj, v rohu postel.

Vyprávěčka: Dnes vám, budu, milé děti, vyprávět pohádku o chlapečkovi, který se nerad myl. Neměl rád vodu, a kde mohl, vyhýbal se jí. Protože se tak nerad myl, budeme mu říkat Nemyta. Ano? Tak dávejte dobrý pozor, pohádka o Nemytovi začíná.

(Opona se otevírá, na scéně je dětský pokojík, v levém rohu jsou dveře, u nich stojí stolička a nad ní visí ručník. Uprostřed zadní stěny je okno, stranou stojí stůl a židle. V pravém rohu je odestlaná postel. Je večer. Nemyta, rozcuchaný a špinavý chlapec, sedí u stolu a čte knížku. Přichází maminka a nese umyvadlo s vodou.)

Maminka *(vchází s umyvadlem):* Tak, tady máš teplou vodu, pěkně a pořádně se umyj a jdi spát.

- Nemyta (fňuká): Ale, mami, já jsem čistý. Já myslím, že bych se ani mýt nemusil. Vždyť jsem se myl ráno.
- Maminka: Ale, chlapče, jen se na sebe podívej, jak vypadáš. Jsi umouněný jako kominík, tak přece nemůžeš jít spát, jen se pojd' umýt.
- Nemyta (fňuká): Ále, mně se nechce...
- Maminka: Tady máš ručník a mýdlo a hezky se umyj. Ruce, obličej i krk. Pořádný kluk se nemá ničeho bát, ani vody. A mně se zdá, že se vody bojíš.
- Nemyta: Nebojím, ale... já už tedy jdu... jen co dočtu stránku.
- Maminka: Tak si dočti stránku, ale hned pojd', ať ti voda nevychladne. Já musím dohlédnout na plotnu, aby se tatínkovi nepřipálila večeře. (Odejde.)
- Nemyta (běží ke dveřím, podívá se za maminkou, vezme umyvadlo, jde s ním k oknu, vodu vyleje oknem a umyvadlo postaví zase na stoličku. Rychle se svlékne a vlez do postele): Tak a už je ta protivná voda pryč. Zahrádka má vodu ráda, ale já ne. (Naslouchá.) Pozor, maminka jde. (Lehne si a dělá, jako by spal.)
- Maminka (zastaví se ve dveřích): Tak už ses umyl? (Nemyta zhluboka dýchá a neodpovídá.)
- Maminka (tiše): Už usnul. (Jde k umyvadlu a podívá se do něho.) Voda tu není, tak to už se umyl. Uklidil po sobě všecko, jak to má být. Umyvadlo je na stoličce, voda vylita. (Podívá se na postel a zašeptá): Dobrou noc! (Odejde.)
- Nemyta (posadí se v posteli): Tak to dobře dopadlo. Maminka nic nepoznala. A proč se mám vlastně mýt? Vždyť je noc a špínu stejně není vidět. V posteli mě nikdo nevidí tak co! Voda je tak ošklivě mokrá a mýdlo štípe do očí. (Otrěse se.) Brrrr! Já bych se nejradši vůbec nemyl. A kdybych mohl, všechna mýdla a všechny ručníky z celého světa bych naházel do řeky, aby se děti už nemusely mýt.

Ach, to by bylo krásné. (Zívá.) Už se mi chce spát.
(Lehne si, chvílku se vrtí a pak usne.)

Vyprávěčka: Tak vidíte, děti, takhle to dělal Nemyta často. A maminka mu věřila, protože jinak to byl docela milý a hodný chlapec. Ale řekněte samy, co je do takového kluka, který proto, že se nechce mýt, lže a podvádí maminku. Jen se na něj podívejte. Spí a je tak špinavý, že je to i potmě vidět. Nejvíce špíny má kolem pusy a kolem očí. A té špíny kolem očí je tolik, že mu leží na víčkách, tlačí na oči a tak se mu zdá podivný sen.

(Vynoří se ženská postava. Má rozcuchané vlasy, umouněný obličej a je zahalena do špinavého pláště. Ve vlasech má černou korunku.)

(procitne a posadí se v posteli. Když spatří postavu, lekne se a schová se pod peřinu. Za chvílku vystrčí hlavu, podívá se a znovu se schová. Pak si dodá odvahy a bojácně promluví): Dobrý den...

Nemyta

totiž, dobrý večer... Já... vy někoho hledáte, prosím?

Královna

Špína: Ano, hledám.

Nemyta: A... koho... hledáte?

Špína: Hledám nejšpinavějšího chlapce na světě.

Nemyta (*poleká se*): Nejšpinavějšího chlapce? — A — kdo jste? Já vás neznám.

Špína (*vznešeně*): Já jsem královna Špína. Moje království se jmenuje Nečistota a bydlím na hradě Prahu.

Nemyta (*koktá*): Těší mě... hm... tedy... já... já jsem Nemyta, bydlím tady... u maminky... a chodím už do školy. To jste si to asi spletla... já...

Špína: Hledám nejšpinavějšího chlapce pod sluncem a chci, aby šel se mnou do mého království a stal se králem všech špinavců, umouněnců, rozcuchanců, ukoptěnců a nepořádníků. Moje království je ze všech království na světě nejšpinavější. Všude, kam se podíváš, je plno nečistoty a špíny. Na ulicích je samé bláto a prach, všude se válejí staré, rozbité hrnce, špinavé a roztrhané hadry. Košťata a kartáče, mýdlo a umyvadla, utěrky a ručníky jsou v mém království přísně zakázány! Nikdo se nemyje a když prší, tu se všichni schovají, aby voda někoho neopláchla. U nás je krásně (*vzdychne si*), ale mně je smutno. Jsem sama. Nemám krále. Žádný z těch špinavců, rozcuchanců, ukoptěnců a nepořádníků není tak špinavý, aby mohl být králem. A tak jsem se doslechla o tobě, že se nerad myješ a že jsi tak špinavý, že bys mohl být u nás králem. (*Jde k posteli a sedne si na její okraj.*) Přišla jsem se tedy na tebe podívat.

Nemyta

(*má strach, tiskne se do kouta postele a schovává se pod peřinu*): Ale kdepak, to není pravda... Já

jsem špinavý jen maloučko... já jsem se dnes zapomněl umýt, ale to jen dnes...

Špína (*zálibně a lichotivě*): Čím dále se na tebe dívám, tím více se mi líbíš. Tak špinavého kluka jsem určitě ještě neviděla. (*Prohlíží si ho s obdivem.*) Opravdu, obličej máš celý umazaný, krk černý jako botu, ruce špinavé, nehty samý smutek, ty bys mohl být u nás králem. Pojď se mnou! Všichni špinavci, umouněnci, rozcuchanci, ukoptěnci a nepořádníci se ti budou klanět a všechna čuňátka se ti budou obdivovat.

Nemyta (*bojí se*): Ne — ne — já nechci... nechte mě, jděte pryč... já chci zůstat u maminky.

Špína: U maminky? Ale vždyť tě nutí, aby ses myl, česal, převlékal, čistil si zuby. U mne si budeš moci žít ve špíně, v blátě a prachu. Pojď se mnou, budeš králem a na maminku si ani nevzpomeneš. (*Vztahuje po něm ruce.*) Pojď — pojď!

Nemyta (*nabírá k pláči*): Jděte pryč! Já nechci být takovým králem. Já chci zůstat doma — zítra musím do školy. A to, že jsem špinavý, to je náhoda... víte, já se myji často, ale dnes jsem zapomněl, ano — opravdu — zapomněl.

Špína (*směje se*): Mně nic nenamluvíš. Já dobře vím, že se myješ, jen když musíš, a kdyby nebylo tvé maminky, chodil bys stále špinavý. (*Vyskočí a chytne ho za ruku.*) Tak a teď musíš jít se mnou. Mne se už nezbavíš. Mne zažene jen voda a tu jsi vylil všechnu do zahrádky. (*Směje se.*) Pojď, půjdeme! (*statečně přemáhá pláč*): Tak mě pusťte alespoň na chvilku, musím si obout boty.

Nemyta (*pustí ho, ale stojí u něho*): Tak se obuj, ale rychle, máme před sebou dalekou cestu.

Špína (*pro sebe*): Snad v umyvadle zbyla alespoň kapička vody. To by mě zachránilo. Už nikdy bych nešel spát špinavý... a myl bych se třeba každou

hodinu. — Zkusím to. (*Rychle skočí k umyvadlu.*) Sláva, ještě tu trochu vody zbylo. (*Vezme umyvadlo a vychrstne zbytek vody na Špínu.*) Tu máš sprchu, tu máš, opláchni se trochu, ty... ty Špíno špinavá!

Špína (*utíká před vodou a křičí*): Jejej, to je to mokré, ouvej, to studí, pomóóóc, já nešťastná, všechna špína se na mně rozpustí...

Nemyta (*vezme mýdlo*): Tak a teď, když jsi mokrá, ještě tě namydlim a budeš hned vypadat lépe. (*Běží k ní s mýdlem.*)

Špína (*křičí*): Ty bys byl pěkný král, takového manžela nechci... (*Zmizí.*)

Nemyta (*směje se*): Ta měla naspěch, co? Ani dveře nepotrebovala. (*Sedne si na postel a oddychuje.*) To jsem měl ale štěstí, že v umyvadle zbylo trochu vody. Co jsem se na vodu nahuboval a nakonec mě zachránila. Ale teď už se mi nezdá tak protivná. Musím se umýt a hned, co kdyby se ještě Špína vrátila. (*Vezme umyvadlo a jde pro vodu. Když vyjde ze dveří, je slyšet za scénou hluk, jak upustil umyvadlo. Vrací se zpátky a nese vodu.*) Tak, a všechna špína musí dolů. (*Myje se.*) Snad mě maminka neslyšela, jak jsem upustil umyvadlo?

Maminka (*objeví se ve dveřích*): Copak to tu provádíš, chlapče? Já myslela, že už ses dávno umyl.

Nemyta: Neumyl, maminko! Nezlob se na mne, ale já jsem se nerad myl a chodil jsem špinavý spát. Ale teď se polepším. Už nikdy se nebudu bát vody. Opravdu, maminko, nezlobíš se na mne?

Maminka: Mrzí mě na tebe, žes mě obelhával. Ale když vidím, že toho lituješ, tak se na tebe nezlobím. Ale jak to, že ses tak najednou polepšil a ještě k tomu v noci?

- Nemyta: Víš, maminko, byla tu královna Špína a chtěla, abych se stal králem.
- Maminka: *(směje se)*: Co to povídáš? Královna Špína?
- Nemyta: Opravdu, maminko, byla tu! A chtěla mě vzít s sebou, abych se stal králem všech špinavců. Ale já jsem ji polil vodou a ona utekla. Kdybys věděla, jak křičela a jak se vody bála...
- Maminka: *(směje se)*: To se ti něco zdálo.
- Nemyta: Ba ne, maminko, opravdu tu byla královna Špína.
- Maminka: Špína tu byla, na tobě, na tvém nose, na celém obličejí, na krku a na rukou. A tak se ti tlačila na oči, až se ti o ní zdálo. Ale teď jsi čistý a můžeš klidně spát. Tak si hezky lehni... *(Vede ho k posteli.)*
- Nemyta: *(vleze si do postele)*: Maminko, když voda a mýdlo jsou nepřátelé špíny, tak to jsou vlastně teď moji kamarádi, víd?
- Maminka: Ano, jsou to tvoji kamarádi, protože tě chrání před nemocemi, které špína přináší. Ale teď už spi! Dobrou noc!
- Nemyta: Dobrou noc, maminko!
(Maminka odchází a zhasíná světlo.)

Proč nemůže chodit medvídek s opičkou do mateřské školy ^(m)

Maňásci: Opička, medvídek.

Děti v hledišti.

Scéna: V lese.

(Opička přiběhne, chvíli obhlíží stromy, prohledává les, pak na ni vyjukne za zády medvídek.)

Medvídek: Opičko, juk!

(Opička se otočí, ale medvídek už je zase schovaný. Rozběhne se tedy a hledá dál. Medvídek se objeví zase za ní.)

Medvídek: Opičko, juk! *(Schová se.)*

(Opička zase hledá, medvídek zase vyjukne a tak si spolu chvíli hrají.)

Opička *(po chvíli)*: Jen si, medvídku, nemysli, že nevím, kdo je to. Ty jsi to! Dobře jsem tě poznala po hlase. Chtěla jsem ti něco říci, ale když se neukážeš, nepovím ti nic a půjdu sama.

Medvídek *(vyskočí zvědavě)*: A kam půjdeš, opičko? Povídej!

Opička: Medvídku, já jsem ti viděla mateřskou školu! Tam ti je to hezké! Mají tam kočárky a holčičky v nich vozí malé opičky.

Medvídek: Opičky snad ne, opičko!

Opička: No, opičky zrovna nevozí, ale panenky. A představ si! V jednom kočárku vozí medvídka.

Medvídek: Ale mne ne, opičko!

- Opička: Tebe zrovna ne, vozí jiného medvídka, ale kdybys tam chodil, možná, že by tě také povozily.
- Medvídek: Tak tam pojď, opičko! Ať nás povozí.
- Opička: Jen poslouchej, co tam ještě mají.
- Medvídek: Ale honem povídej, ať nám ta škola neuteče.
- Opička: Neboj se, ta neuteče! Chlapci v té škole zase mají vozíky, tříkolku, stavebnice.
- Medvídek: Jé, opičko, na tříkolce bych se tak rád svezl! Opičko, to by bylo něco!
- Opička: Já bych to také ráda zkusila.
- Medvídek: Tak už tam pojďme!
- Opička: Počkej, oba najednou tam nemůžeme jít. To by se nás polekaly děti i paní učitelka. Musíme jít po jednom. Nejdřív půjdeš ty a já počkám tady v lese, nebo půjdu napřed já a ty počkáš tady v lese.
- Medvídek: Jdi dřív ty, opičko! Jsi rozumnější než já a všechno mi pak poviš. Já to potom udělám po tobě.
- Opička: Dobře, medvídku, já tedy jdu. Ale počkej tady na mne. Jistě počkej!
- Medvídek: Jistě počkám, jen už jdi, opičko, ať se brzy dovím, co ti v té škole říkali.
- Opička: Tak na shledanou, medvídku! (*Odejde.*)
- Medvídek: A co já tu zatím budu sám dělat, než se opička vrátí? Kotrmelce zkusím. Jedna, dvě, tři (*dělá kotrmelec*). Ten byl, děti, vidíte? Ještě vám udělám jeden s rozběhem. (*Rozběhne se.*) Jedna, dvě, tři. Ten se povedl, co? Tak a ještě jeden. A ještě jeden. Jé, to už bylo kotrmelců! Spočítáme je, děti!
(*Děti odpovídají.*)
- Medvídek: Já nevím, zdali je to správně. Ale kdyby tu tak byla opička. Ta je velmi chytrá. Ale že tak dlouho nejde! Třeba tam zůstala po škole. (*Sedne si, dá hlavu do paciček a nařiká.*) Ach, moje milá, roztomilá opička. Ona tam zůstala po školééé a já si nemám s kým hráááát hra-hra-hrááát.
- Opička: Co tu tak naříkáš, medvídku?

Medvídek (*vyskočí*): Já už nenaříkám, opičko, když už ses vrátila. Já jsem myslel, že tě tam nechali po škole.

Opička: Ty bláhový, vždyť oni mě tam ani nechtěli.

Medvídek: Že nechtěli? A proč?

Opička: Protože prý neumím tak zdravit, jako ty jejich děti.

Medvídek: Ale jdi, opičko! A jak zdravily ty jejich děti?

Opička: Hm, to dovedou jen děti z mateřské školy. Pro nás zvířátka je to moc těžké.

Medvídek: Těžké? Když to dovedou děti, tak my se tomu přece musíme naučit také. Já jdu, opičko, a zkusím to.

Opička: Jdi a uvidíš. Až se vrátíš, povíš mi to. Já tu zatím počkám.

Medvídek: Už jdu. (*Odejde.*)

Opička: Co já tu zatím budu dělat, než se medvídek vrátí? Už vím. Zahraji si tuhle s dětmi na schovávanou. Děti poslouchajte, já se vám vždycky schovám a vy mě volejte! Ale musíte dát pozor, odkud na vás vyjuknu, já se pak hned zase vrátím. (*Schová se, když děti nevolají, vyzve je z úkrytu.*) Děti, zavolejte: Opičko! (*Vystrčí hlavu.*) Tady jsem! (*Schová se.*) Tady jsem. (*Každou chvíli odjinud. Potom zůstane venku.*) Už by tady ten medvídek mohl být. Že oni si ho tam nechali! Asi pěkně pozdravil a paní učitelka řekla: Hodný medvídek! Pěkně to umí! Tak se u nás posaď, medvídku, a hraj si s dětmi! A (*začne plakat*) já zůstanu v lese sama, samotinká a bude mi tu smutnóóó!

Medvídek (*vejde se skloněnou hlavou*): Opičko!

Opička (*radostně*): Medvídku!

Medvídek: Ty jsi veselá?

Opička: Proč by ne, když ses vrátil?

Medvídek: Vrátil, ale s hanbou!

Opička: Tys také neuměl pozdravit?

Medvídek: Ne. (*Skloní hlavu ještě níž.*)

Opička: Nic si z toho nedělej! Napadlo mě něco moc chytrého.

Medvídek: A co tě napadlo, opičko?

- Opička: Vidíš tady ty děti?
- Medvídek: Hm. Vidím. Je jich tu hodně.
- Opička: A ty všechny chodí do mateřské školy.
- Medvídek: Nepovídej, opičko!
- Opička: Tak se jich zeptej!
- Medvídek: Děti je to pravda, že chodíte do mateřské školy?
(*Děti souhlasí.*)
- Opička: Vidíš?
- Medvídek: Ale co nám to pomůže?
- Opička: Moc, medvídku! My je poprosíme, aby nás naučily zdravit, jako se zdraví v mateřské škole.
- Medvídek: To je nápad, opičko! Skvělý nápad! Tak je honem popros!
- Opička: To musíme spolu. Řekneme jim: Dětičky, prosíme vás, naučte nás zdravit, jako se zdraví v mateřské škole.
- Medvídek: Dobrá, tak pojď! (*Oba se postaví do středu jeviště.*)
- Oba: Dětičky, prosíme vás, naučte nás zdravit, jako se zdraví v mateřské škole.
- Opička: Povězte nám, co řeknete, když vejdete do třídy?
(*Děti odpovídají.*) Hm. Není to moc těžké, medvídku! Říkají: Dobrý den. To dokážeme také, viď?
- Medvídek: Ano. (*Ukloní se.*) Dobrý den, opičko!
- Opička (*se ukloní*): Dobrý den, medvídku!
- Medvídek: To je hezké, viď, opičko?
- Opička: Moc hezké. Bylo to tak správně děti?
(*Děti souhlasí.*)
- Medvídek: A prosím vás, děti, co řeknete, když potkáte na chodbě nebo na ulici paní učitelku nebo někoho, ko-
ho dobře znáte. Jak ho pozdravíte?
- Děti: Dobrý den.
- Medvídek: Také dobrý den. (*Ukloní se.*) Dobrý den, opičko!
- Opička (*se také ukloní*): Dobrý den, medvídku!
- Medvídek: Tak sláva. Už umíme zdravit!
- Opička: Ještě se neraduj, medvídku! Ony ještě něco říkají, když k nim někdo přijde na návštěvu.

- Medvídek (*skloní hlavu*): A to asi bude těžké.
Opička: Zeptáme se. Děti, prosím vás, jak vítáte hosty?
Děti: Vítáme vás!
Medvídek (*zvedne hlavu*): Sláva! To není těžké!
Oba (*se ukloní dětem*): Vítáme vás, děti!
Medvídek (*se ukloní opičce*): Vítám tě, opičko!
Opička (*se ukloní medvídkovi*): Vítám tě, medvídku!
Medvídek: Tak už i přivítat umíme. A prosím vás, děti, jak říkáte, když odcházíte domů ze školy?
Děti: Na shledanou!
Opička: Výborně! Říkají na shledanou. To nás zase chtějí vidět, chtějí se s námi shledat.
Medvídek: Tak jim teď na rozloučenou také řekneme: Na shledanou, děti! Brzy na shledanou!

